

Innspill til Kulturmeldingen

Om Bokhandlerforeningen

Bokhandlerforeningen arbeider for å styrke litteraturen og bokas plass i samfunnet, samt sikre mest mulig forutsigbare rammevilkår for bokhandlere i Norge. Vi har 550 medlemmer over hele landet, inkludert nettbokhandler og samtlige bokkjeder. Vårt mål er å tilby leseren bredden av litteratur uavhengig av format.

Vi mener

Litteratur er den kunstformen som utfordrer hjernen aller mest. Du må skape alle bildene i ditt eget hode. Utfordrede hjerner skaper tenkende mennesker. Tenkende mennesker skaper gode samfunn. Vårt håp for litteraturen 20 år frem i tid er at vi har ordninger som gjør det attraktivt å skrive gode bøker. Vårt håp er at den gode litteraturen er tilgjengelig, i alle format og i alle kanaler, i format og kanaler vi kjenner til i dag, at den utvikles, at den blir lest, diskutert og kritisert. Dagens litteraturpolitikk er velfungerende, i dag. Vi må holde på det som fungerer og forløpende vurdere om virkemidlene møter utfordringene. Forutsigbare rammevilkår gir også rom for rask omstilling i uforutsigbare markeder. Det digitale bok-Norge er på høyde med de beste. Og ambisjonene er å forbli der. De største utfordringene for litteraturen i dag er en dreining der litteraturen forsvinner fra offentligheten, en dreining der store internasjonale aktører er i ferd med å skaffe seg monopolmakt over litteraturen, en dreining som kan føre til at litteraturen blir usynlig, utilgjengelig, ufri og uskrevet. Dagens virkemiddelapparat med innkjøpsordninger, momsfratak og fastprisordningen er velfungerende. Fastprisordningen for bøker er robust og sikrer konkurranse i en tid der markedskonsentrasjonen øker. Belgia går nå over fra en friprisordning til en fastprisordning for å sikre nettopp mangfold og konkurranse i både utgivelser og utsalgssteder. Tilstedeværelse av bokhandler og bibliotek skaper møter med litteraturen, og det skaper møter mellom folk som snakker om litteratur. Denne tilgjengeligheten til litterære møteplasser er helt nødvendig for at det leses og skapes ny litteratur. Norsk litteraturpolitikk er en suksess. Vårt håp er at den forblir en suksess. Vårt håp er at vi setter oss ned og ser hvordan vi kan sikre at disse møtene mellom litteratur og folk består, at samtalene om litteratur blir synlig i offentligheten, at våre barn får tilgang til gode skolebibliotek. Bøker formidler kultur og kultur skaper borgere. Litteraturen står for et mangfold av uttrykk, slik skaper vi tenkende mennesker.

Bokmarkedet i Norge er nå i stor grad underlagt helt ordinære markedsmekanismer. 7 av 10 solgte norske bøker er ikke fastprisbøker, og for disse er det full konkurranse. Vi mener at en periode med fastpris i bokens første utgivelsesår er avgjørende for å:

- Sikre forfatterens rammevilkår.
- Sikre bredde og dybde i produksjonen av norsk litteratur.
- Gjøre det enklere for nye forfattere å bli utgitt.
- Gjøre det mulig for bokhandlere å tilby flere titler enn de bøkene som er lønnsomme isolert sett.

- Sikre god tilgjengelighet og bredt utvalg for leseren.
- Bevare norsk språk.
- Demme opp for markedskonsentrasjon

Kritikere av fastprisordningen ser sjelden på tilleggseffektene av litteraturabonnement og skaffe- og leveringsplikt. Litteraturabonnementene er et viktig virkemiddel for å nå målene om å bevare og utvikle norsk språk og litteratur, og å fremme utgivelse og salg av litteratur i begge målformer.

Litteraturabonnementene er koblet til innkjøpsordningene og samtidig som nye utgivelser sendes ut i bibliotekene, sendes de også ut i bokhandelen. I tillegg sikrer fastprisordningen skaffe- og leveringsplikten, som er viktig for bokmangfoldet og leserne.

Fastprisordningen har to gode egenskaper som gjør den spesiell. Den er solidarisk og den er generell. Den begrenser bestselgerfokusert og favoriserer ingen. Fastprisen er grunnmuren i det litteraturpolitiske virkemiddelapparatet. Spesielt også fordi den er så nært knyttet til forfatterens royaltavtaler. Kultur skal få spire fritt nedenfra. Fastprisen legger til rette for dette.

Bindende videresalgpriser for bøker er et vanlig litteraturpolitisk virkemiddel i Europa.

Effekten av virkemiddelet henger sammen med styrken på reguleringen. Norge har en av de svakest reguleringene. I motsetning til i Tyskland, hvor bokhandlere ikke bruker pris i markedsføring, er det i Norge stor grad av prismarkedsføring og priskonkurranse bokhandlere imellom. 7 av 10 bøker som omsettes i Norge er ikke bundet av fastprisordningen. Belgia innførte faste bokpriser fra januar 2018, med mål om å øke konkurransen gjennom å sikre mangfold både i utgivelser og utsalgssteder.

	Fastprisens lengde (mnd.)	Rabatt til sluttbruker (%)
Østerrike	24	5
Frankrike	24	4
Tyskland	min 18	0
Hellas	24	10
Italia	20	15
Nederland	∞	0
Norge	10	12,5
Portugal	18	10
Slovenia	6	0
Spania	24	5
Belgia (fransktalende del)	24	5

Kulturmeldingen setter overordna mål for politisk retning. Bokhandelen og er opptatt av det skrives, utgis og formidles bøker i stor bredde og av høy kvalitet. Og at det leses, og leses forskjellig.

Lesevne og lese lyst er ein nøkkel til danning og refleksjon. Lesing gir innsikt og oversyn. Gjennom lesing aukar evna til forståing og innleving, står det i meldingen. Dette er vi helt enige i. Og språksom kulturbærer.

For å nå disse målene er det ønskelig å stimulere til bred produksjon og bruk av litteratur på norsk. I Norge har vi en velfungerende litteraturpolitikk. Denne må videreføres og styrkes. Men vi må også kjempe for at folk skal fortsette å lese. Vi trenger en sterkere og tydeligere nasjonal lesesatsning. Den nedgangen vi nå ser for enkelte aldersgrupper må snus. Nå trenger vi en tydeligere satsning på, og konkretisering av, litteraturpolitikken og en stor nasjonal lesesatsning.

Trine Stensen, Bokhandlerforeningen